

Innst. S. nr. 300

(2007–2008)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.meld. nr. 24 (2007–2008)

Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2007

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Med sin brede tilnærming og deltakerkrets er OSSE etter Regjeringens syn et viktig redskap for politisk dialog og samarbeid for å forebygge og håndtere konflikter i hele OSSE-området. Regjeringen er derfor opptatt av at OSSEs arbeid for sikkerhet og stabilitet videreføres. OSSE bør fortsatt rette oppmerksomheten mot de utfordringer etniske og regionale konflikter, organisert kriminalitet, handel med mennesker, våpen og narkotika og internasjonal terrorisme utgjør. Regjeringen ser OSSEs brede feltnærver som organisasjonens fremste styrke.

Varig sikkerhet og stabilitet er etter Regjeringens syn knyttet til respekt for grunnleggende menneskerettigheter, demokratisk styresett og rettsstatens prinsipper, samt økonomisk og sosial utvikling. Regjeringen ser positivt på de drøftinger man har i OSSE når det gjelder miljø, klimaendringer og sikkerhet, samtidig som den vil gå inn for at OSSE konsentrerer arbeidet om organisasjonens kjerneoppgaver. Dette gjelder særlig OSSEs rolle som forum for dialog og samarbeid om sikkerhetspolitiske spørsmål i bred forstand.

Regjeringen er opptatt av å styrke samarbeidet mellom OSSE, FN, EU, Europarådet og NATO og av å se Norges bilaterale engasjement i sammenheng med innsatsen til disse organisasjonene. Norske utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål må fremmes også i multilaterale fora.

De internasjonale samarbeidsforholdene, særlig mellom Russland og vestlige land, gir seg også utslag i OSSE-samarbeidet. Den langvarige russiske misnøyen med OSSEs arbeid for demokrati, menneskerettigheter og valgobservasjon kom således tydelig til uttrykk i 2007. Dette fikk i første rekke følger for Russlands samarbeid med OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskelige rettigheter (ODIHR), men har også gitt seg utslag i en rekke russiske forslag som tar sikte på å legge OSSEs arbeid innenfor den menneskelige dimensjon inn under deltakerlandenes kontroll.

Det ble gitt så snevre rammer for invitasjonen til ODIHR om valgobservasjon under Duma-valget i desember 2007 og presidentvalget i februar 2008 at ODIHR ikke ville gjennomføre noen observasjon. Dette har Regjeringen beklaget, og Norge vil fortsette å arbeide for ODIHRs fortsatte selvstendighet og uavhengighet som en viktig del av det langsiktige arbeidet for stabilitet og sikkerhet i OSSE-området. Norge vil samtidig fortsatt bidra til større geografisk spredning blant valgobservatørene, mer bruk av russisk som språk i observasjonene og større åpenhet i utvelgelsen av lederne for observasjonssendelagene.

Regjeringen ønsker også at OSSE skal styrke dialogen med det sivile samfunn om sentrale utfordringer for sikkerhet og stabilitet i OSSE-området. Etter Regjeringens syn er det sivile samfunn en viktig del av løsningen. Regjeringen vil videre arbeide for å styrke beskyttelsen av menneskerettighetsforsvarere.

En sentral oppgave for OSSE er å bidra til en løsning av de gjenværende konfliktene i Sør-Kaukasus og i Moldova. Det har ikke vært noen fremgang å spore i dette arbeidet i 2007 og utsiktene for gjennombrudd i 2008 er små. Det finske formannskapet legger stor vekt på dette arbeidet, og vil gjennom besøk til alle konfliktområder og dialog med partene forsøke å skape bevegelse både i Moldova (Trans-

nistria), Georgia (Abkhasia og Sør-Ossetia) og i Nagorno-Karabakh.

Regjeringen legger vekt på OSSEs rolle som forum for å håndtere og forebygge konflikter, og vil støtte formannskapetets bestrebelser på å skape fremgang. Samtidig vil Regjeringen gjennom bilateral bistand fortsatt støtte tiltak som bidrar til fredsbygging og tillit mellom partene. Samarbeidet med norske frivillige organisasjoner, FN-organer, Europarådet, Høykommissæren for nasjonale minoriteter (HCNM) og sendelagene vil være viktig.

Etter Regjeringens syn har OSSE gjennom sitt omfattende feltnærvar et fortrinn når det gjelder beskyttelse av menneskerettigheter og minoritetenes rettigheter. OSSEs høykommissær for nasjonale minoriteter (HCNM) spiller også en meget viktig rolle i dette arbeidet. Regjeringen vil fortsatt bidra betydelig til HCNMs arbeid.

Utviklingen i Kosovo og OSSEs fremtidig rolle og oppgaver har stått sentralt de siste månedene. Etter Regjeringens syn vil det være behov for internasjonal tilstedeværelse i Kosovo i lang tid fremover blant annet for å sikre at minoritetenes rettigheter blir ivaretatt. Det er uklart hvor lenge OSSE-sendelaget vil kunne opprettholde sitt nåværende mandat da dette krever enighet blant deltakerlandene. Regjeringen vil arbeide for et fortsatt OSSE-nærvar i Kosovo med et robust mandat på de områder som EU ikke vil dekke gjennom sin politi- og justisoperasjon EULEX.

Regjeringen ønsker at OSSEs omfattende arbeid i Serbia videreføres, og ser klart behov for et fortsatt robust engasjement i Bosnia-Hercegovina. OSSEs arbeid bør imidlertid på noe sikt kunne sluttføres i de landene på Vest-Balkan som i april 2008 ble invitert til å bli medlemmer av NATO. OSSE bør fortsatt spille en viktig rolle i Øst-Europa (Ukraina, Moldova og Hviterussland) og i Sør-Kaukasus i å rådgi og bistå landene i sitt videre arbeid for langsiktig sikkerhet og stabilitet og demokratiske reformer.

Reform av sikkerhetssektoren er en viktig del av arbeidet for å bygge demokrati og rettsstat. Norge har et bredt engasjement for sikkerhetssektorreform både innenfor rammen av OSSE, FN og bilateralt. OSSE bidrar til politi- og justissektorreform i flere land, og gjør således en viktig innsats på dette området. Regjeringen vil videreføre sin støtte til dette arbeidet. Særlig vil oppfølgingen av utenriksministrenes beslutning fra Madrid om bedre grensekontroll mellom de sentralasiatiske landene og partnerlandet Afghanistan, være viktig. I første rekke vil dette gjelde opplæring av afghanske grensevakter og tolltjenestemenn med henblikk på bekjempelse av narkotikahandel, menneskehandel og illegal transport av våpen, samt styrking av grensekontrollen i Tadjikistan.

Regjeringen tar sikte på at Norge skal bidra til dette arbeidet.

Landene i Sentral-Asia har fått økt oppmerksomhet i OSSE de senere årene, og Kasakhstan ble under ministermøtet i Madrid tildelt formannskapet for organisasjonen for 2010. Vedtaket må ses i lys av ønsket om å knytte Kasakhstan og de øvrige sentralasiatiske landene nærmere Europa. Norge støttet landets formannskapskandidatur, men har samtidig understreket at formannskapet forplikter med hensyn til fortsatte demokratiske reformer og respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Norge vil bistå Kasakhstan i forberedelsene til formannskapet. I Turkmenistan er det tegn til at landet ønsker større økonomisk og politisk samkvem med omverdenen. Regjeringen ser dette som et interessant utviklingstrekk og vil bidra til en slik utvikling.

For Regjeringen er det viktig at OSSEs hovedprioriteringer og politiske vedtak følges opp med tilstrekkelige ressurser til gjennomføring. Budsjettet må reflektere organisasjonens faktiske behov og sette den i stand til å utføre sitt arbeid på en effektiv måte. Fra norsk side er det viktig at feltarbeidet blir prioritert. Vi er videre opptatt av å gi tilstrekkelige ressurser til arbeidet med menneskerettigheter, bygging av rettsstaten og valgspørsmål, innsats på politisektoren, håndvåpen og destruksjon av ammunisjon, kampen mot menneskehandel og arbeid for likestilling.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Vidar Bjørnstad, Hill-Marta Solberg, Anette Trettebergstuen og Karin Yrvin, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund, Siv Jensen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Erna Solberg og Finn Martin Vallersnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, fra Senterpartiet, Alf Ivar Samuelsen, og fra Venstre, Anne Margrethe Larsen, mener i likhet med Regjeringen at OSSE er et viktig redskap for politisk dialog og samarbeid for å løse konflikter i hele OSSE-området.

Komiteen er opptatt av at arbeidet for sikkerhet og stabilitet videreføres og at OSSE fortsatt retter fokus på etniske og regionale konflikter, organisert kriminalitet, handel med mennesker, våpen og narkotikaomsetning og internasjonal terrorisme.

Ved tilstedeværelse i de ulike land, med egne kontorer, demokratiserings- og menneskerettighetsprogrammer og innsats for å skape dialog, spiller OSSE etter komiteens mening en viktig rolle i de

omstillingsprosesser som pågår, særlig i Sentral-Asia og Kaukasus.

Komiteen har merket seg de drøftinger man har i OSSE når det gjelder miljø, klimaendringer og sikkerhet, men vil i likhet med Regjeringen gå inn for at OSSE konsentrerer arbeidet om organisasjonens kjerneoppgaver som et forum for dialog og samarbeid om sikkerhetspolitiske spørsmål i bred forstand.

Komiteen har også merket seg den konflikt som har oppstått mellom OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) og Russland. Langvarig russisk misnøye med organisasjonens arbeid medførte at russiske myndigheter gav ODIHR så snevre rammer under statsduma- og presidentvalgene at ingen observasjon ble utført av organisasjonen.

Komiteen vil fremheve det finske formannskapetets fokus på å få løst de gjenværende konflikter i Sør-Kaukasus og Moldova. Det har dessverre vært liten fremgang å spore i regionen, noe som etter komiteens mening fordrer ytterligere innsats både av OSSE og andre aktører.

Komiteen har merket seg fokuset på utviklingen i Kosovo og OSSEs rolle og oppgaver, og den uklarhet som hersker om organisasjonens fremtidige mandat bl.a. for å sikre at minoriteters rettigheter blir ivaretatt. Komiteen slutter seg til Regjeringens målsetting om fortsatt OSSE-tilstedeværelse i området med et klart mandat til å utføre de oppgaver som ikke dekkes av EUs justis- og politioperasjon.

Komiteen har merket seg at landene i Sentral-Asia har fått økt oppmerksomhet i OSSE de senere årene, og er tilfreds med at Kasakhstan under minis-termøtet i Madrid ble tildelt formannskapet for 2010. Komiteen vil understreke at formannskapet forplikter med hensyn til fortsatte, demokratiske reformer og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Komiteen har merket seg det brede norske engasjement innen sikkerhetssektoren både i OSSE, FN og bilateralt og støtter Regjeringens ønske om å videreføre det norske bidrag til det viktige arbeidet som gjøres innenfor justis- og politisektoren i OSSE-området.

Komiteen vil spesielt påpeke hvor viktig det er å følge opp utenriksministrenes beslutning fra Madrid om bedre grensekontroll mellom de sentral-asiatiske land og Afghanistan.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

St.meld. nr. 24 (2007–2008) – om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2007 – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 11. juni 2008

Olav Akselsen
leder

Øyvind Vaksdal
ordfører

